

Extravagant Lifestyle

Shiur# 358 | Feb 12th 2022

מדרש תנחומא פרשת כי תשא סימן לא

הלוחות ראשונות על שנתנו בפומבי לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו וכאן א"ל הקדוש ברוך הוא אין לך יפה מן הצניעות שנאמר (מיכה ו) ומה ה' דורש ממך כי אם עשה משפט ואהבת חסד והצנע לכת.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קו עמוד א

אמר להם: אלהיהם של אלו שונא זימה הוא, והם מתאווים לכלי פשתן, בוא ואשיאך עצה: עשה להן קלעים, והושיב בהן זונות, זקינה מבחוץ וילדה מבפנים, וימכרו להן כלי פשתן. עשה להן קלעים מהר שלג עד בית הישימות, והושיב בהן זונות, זקינה מבחוץ וילדה מבפנים, ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמחין ויוצאין לטייל בשוק, אומרת לו הזקינה: אי אתה מבקש כלי פשתן? זקינה אומרת לו בשוה, וילדה אומרת לו בפחות. שתיים ושלש פעמים. ואחר כך אומרת לו: הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך. וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה, ועדיין לא נאסר (יין של עמוני ולא) יין של נכרים. אמרה לו: רצונך שתשתה כוס של יין? כיון ששתה בער בו. אמר לה: השמיעי לי. הוציאה יראתה מתוך חיקה, אמרה לו: עבוד לזה! אמר לה: הלא יהודי אני. - אמרה לו: ומה איכפת לך, כלום מבקשים ממך אלא פיעור, [והוא אינו יודע שעבודתה בכך]. ולא עוד אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך, שנאמר המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים באהבם.

ספר ידות הלוי אבן העזר סימן ה

בירור הלכה בנידון איכא דרכא אחרינא

נשאלתי עד כמה חובת האדם על פי ההלכה להתאמץ בקושי מצד הוצאות ממון, או מצד התאמצות נפשית או הפסד זמן בענין הליכה במקום שיש חשש פגם עיניים ואיכא דרכא אחרינא.

ראשית ברצוני להקדים מה ששמעתי מאדוני מו"ר מרן בעל שבט הלוי זצ"ל לפרש דברי הגמ' במעשה דבנות מואב דאיתא התם (סנהדרין קו, א) שהחטא התחיל על ידי שהציעו להם לשתות סתם יינם ועדיין לא נאסר להם יין של נכרים, ודקדק מו"ז זצ"ל מה הכוונה באמרם 'ועדיין' לא נאסר להם יין של נכרים.

ותירץ שחז"ל באו לרמוז בזה, שבני ישראל ידעו היטב המכשול העשוי לצאת מלשתות יין זה, אלא הרשו לעצמם לשתות מאותו יין בתירוץ שיעדיין אין זה אסור על פי הלכה, שהרי 'עדיין' לא נאסרה להם יין של נכרים. וזהו חורבן גדול כאשר האדם יודע על מכשול אפשרי, והוא מסכים להכנס לסכנה זו בתירוצים שאין זה אסור על פי הלכה עכ"ד.

כתב סופר פרשת בראשית פרק ד פסוק ז

ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ. י"ל כי היצר הרע מתחכם וממתין להזמן שיוכל לפתות את האדם, וכל זמן שהאדם יושב בביתו ויש לו הכל כרצונו וחפצו בדרך המותר למה יאכל באיסור, אבל כשיצא מפתח ביתו והולך למרחקים מקום שאינו מצוי לו לאכול ולשתות כרצונו אז מוצא היצר הרע מקום וזמן לפתותו לאט לאט כדרכו, היום אומר לו כך וכו' [שבת קח:], והיינו לפתח חטאת רובץ, אינו נכנס לפניו, אלא רובץ על הפתח, והארכת וק"ל:

Riddle of the Week

תלמוד בבלי יומא דף עז עמוד ב

רבי יוחנן רמי כתיב ועשית לך ארון עץ וכתיב ועשו ארון עצי שטים מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם

תלמוד בבלי ברכות דף כח עמוד א

תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי, כמה ספסלי אמר רבי יוחנן פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן חד אמר אתוספו ארבע מאה ספסלי וחד אמר שבע מאה ספסלי הוה.

Selected audio from our listeners

Answers to the Question

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the Question 6 *click here*

Comments on the Shiur

Comments on the Shiur 1 *click here*

Comments on the Shiur 2 *click here*

Comments on the Shiur 3 *click here*

Comments on the Shiur 4 *click here*

Comments on the Shiur 5 *click here*

Comments on the Shiur 6 *click here*

Comments on the Shiur 7 *click here*

Shiur Suggestions

Shiur Suggestion 1 *click here*

Shiur Suggestion 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Answers to the Questions

Reb Dovid,

This is my first time answering the riddle of the week. I really enjoy your podcast and it is something I look forward to listening to each week. I have also enjoyed your sessions online with our Rabbi R' Michel Twerski Shlita and Rebitzen Feigie. I did have the zchus to learn in the same chaburah in the Mir as one of your sons in 2009 after I got married and he was still single at the time.

I looked into this and found the following answer. There was no actual guard at the Beis Medrash. The Rabbi Gamliel kept out those who were not tocho kbaro was in a question on the entrance exam. Every student who wished to join was asked this question and were expected to provide an honest answer as to whether they were holding in this level or not as they were the only one who knew the true answer to this question and no other human had the ability to tell this on their own. When Rabbi Elizer ben Azaria replaced him he removed this question and requirement and now even those that didn't meet this high level were allowed to join the beis medrash as well.

Thank You

Gabi Krinsky

1. There was no guard who was actually able to discern if someone was "Tocha kebaro", rather everyone was locked out, only those who were truly "Tocha kebaro" managed to figure out how to make their way in (as evident in the story of Hillel).

2. The Ber Miriam (2 Melachim 5) explains that the main blockade on the non "Tocha kebaro" students, was the power of the "Yirah" that Raban Gamliel radiated. The day he was lowered from his position, that fear was diminished, and there were therefore many more who were able to enter.

3. In truth it's an interesting question, as it's said that the arizal was able to see on one's face any sin committed in a lifetime, certainly in those times judging ones motives wasn't the biggest deal.

Sruli Modes

מצאתי בספר ברכת אברהם (רבנו אברהם אביש תקופה תר-תש) שהיה מלאך מין השמים.

וי"אומרים שעצם הגזרה של רבן גמליאל פעל בלב התלמידים שאינם תוכם כברם, וזה היה השומר.

משה אשכנזי

יש כמה מהלכים בשם גדולי החסידות (נוסח פולין), בספר פרי צדיק (פנחס) נקט ע"כ היה מלאך, ויש שהוסיפו בזה ע"פ רצונו של ר"ג נברא מלאך, יש מהלך בשם אחד מהאדמורים של גור בעצם לא היה מניח השומר שום אדם ליכנס ורק מי שהיה תוכו כברו היה מוצא מהלך איך ליכנס, ויש מהלך שלעולם לא היה אדם השומר הפתח ואלא רצונו של ר"ג היה שומר הפתח, וכהנה וכהנה.

ולכאורה לפי פשוטו, ר"ג בעצמו היה מבחין בהתלמידים אם היו תוכו כברו, והשומר הפתח היה רק לקיים דבריו של ר"ג (ומעשה קוף בעלמא).

The Shomer were his own words.

Alternative answer the doors were locked and it was difficult to enter so only a person who really wanted could enter and study

Alberto Yohros

Hi Reb Dovid

Here is this week's riddle: [the maharsha and ben yehoyada say that it refers to a talmid chacham who learns shelo lishma. and see the lechem mishna (talmud torah 4:1) who

says that the shomer was only appointed there to let in those that were already checked and cleared that they were toicho'i kebaroi.] The divrei yisroel (klalei de'oiraisa 1) explains that rabban gamliel created a malach who could tell who was toicho'i kebaroi or not. but he asks how did the people see the malach and know not to enter? he answers that the malach was ruchni and entered the heart of the person and convinced them that it wasn't correct to go in.

Yaasher koach!

Shloimy Berlin

לכבוד הרה"ג ר' דוד שליט"א

א. השומר היה עכו"ם כמבואר בב"מ (כד.) דבתי מדרשות היו מחוץ לעיר, ומושיבין נכרים לשמור, ובזה ראיתי מפרשין איך התאכזר השומר על הלל כשלא היה לו לשלם, ולא הכניסו כמבואר ביומא (לה:).

ב. מאמרי אמת מגור מביאים דהשומר היה כרוזו של רבן גמליאל שמי שאין תוכו כברו לא יכנס, דתלמיד שהרגיש בעצמו שאינו ראוי היה ירא ליכנס.

ג. מהרה"ק מקאצק איתא דהשומר לא הכניס אף אחד, ומי שהיה תוכו כברו מצא דרך ליכנס האם דרך החלון או שאר דרך כהלל שעלה על הגג.

ד. במהרש"א (יומא לה:) כתוב דלכן נתנו שכר ליכנס לביהמ"ד כמבואר אצל הלל, משום דר' גמליאל לא הכניס אלא מי שהוא תוכו כברו ולכן הושיבו שומר ע"כ, ונראה כוונתו דהתשלומין היה השכר להשומר, או י"ל כוונתו דהשומר הכניס רק מי שמשלם ועל ידי זה היה יודע מי הוא תוכו כברו, דרק מי שמוכן לשלם ולהוציא ממון ללמוד תורה חזינן שמכוון באמת ללמוד ותוכו הוא כברו.

ה. ומהגאון מאונסדורף (מובא בליקוטי בתר ליקוטי) שעצם העמדת שומר על פתח בית המדרש כבר תמנע ממי שאין תוכו כברו לבא וללמוד כי מי שלא חפץ ללמוד ובכל זאת מגיע לבית המדרש עושה זאת כי החותן לוחץ או לא נעים לו מהאחים וההורים אבל אם יש שומר הרי שמיד הוא יפנה לאחור וישוב לביתו, באמרו אני לא יכול ללמוד אני לא אוהב לחץ אני אחפש בחודש הבא בית מדרש אחר.

לייבל געלקופף

Dear Reb Ari

Thank you for another wonderful program.

In answer to the riddle:

1. The Sadigura Rebbe says that the doors were all locked to the Beis Midrash. If a student wanted to learn they would have to prove it by forcing their way in or find some other way to learn like Hillel did. If they can find a way in, that would prove their desire to learn Torah.

2. The Admur of Ger says that there was no guard at the door at all. But Rabban Gamliel's proclamation was enough to keep away anyone who wasn't serious about learning.

Kol Tov

Levi Silman

Cape Town

Comments on the Shiur

My family has been in America for six generations and we were one of the lucky few to have had grandparents and parents who were zoche to have attended Yeshivas in America. The Yeshivas we attended were Rabbi Jacob Joseph School (RJJ), Mesivta Tifereth Jerusalem (MTJ), Yeshiva of Hudson County led by Rav Chaim Levine ZTL, the son of Rav Aryeh Levine and brother in law of Rav Elyshav, and Mirrer Yeshiva in Flatbush. I am very fortunate to say that almost all of our fellow yeshiva friends remained frum and in most cases were zoche to make a great Kiddish Hashem during their lives. We knew that to survive we could not “follow the crowd” and we all felt lucky to be part of the select few who were zoche to be taught by great Talmedi Chachomim.

I was therefore appalled to hear that some of the invited speakers tried to justify a corrupt lifestyle of over-indulging gashmious and a lifestyle based on “following the crowd because” times have changed,” or “we need a break.” We all revere the great Chofetz Chaim and are extremely careful to meticulously follow every word stated in his holy “Mishnah Brurah” even when we know it is a chumra. We forgot that the Chofetz Chaim also wrote many other seforim known as the “Kisvei Chofetz Chaim.” Anyone who spends even one week reading the “Kisvei Chofetz Chaim” will immediately see that the Chofetz Chaim abhors living a lavish lifestyle. He clearly shows how such a lifestyle is keneged (the opposite of) Torah.

In addition, I have worked for the government as an auditor for ten years. I am a Certified Fraud Examiner and it is well known that the primary, initial evidence of Fraud is: “A LAVISH LIFESTYLE!” Most audits that I participated in required us to check the motor vehicle and real estate records of taxpayers. We have a video of the outside of any taxpayer’s home and compare these records to a taxpayer’s tax return. When a discrepancy is found, a judge almost always issues a subpoena to see the taxpayer’s emails and credit card records. When these records do not match a taxpayer’s records, an investigation is made. This unfortunately often leads Chas Vshalom, to a terrible Chillel Hashem.

Most of the Charedi neighborhoods in the NY and NJ metropolitan area are considered Federal Poverty Zones. When we live a lavish lifestyle which directly contradicts our

poverty zone status we are all in danger. Any leader who support such a lifestyle should see a financial psychiatrist.

Raphael Grossman

Shiur Suggestions

Hi,

I haven't heard broadcast's recently.

Just an idea that I think is worth exploring.

Is everyone expected to become a gadol?

What's a good way to determine if/when a yungerman should take the plunge of leaving kollel to go to the workforce?

Should a baal habas say it's time to go back to yeshiva?

There are many topics in the book called, 'The Real Me' by R Yakov Butchkovsky.

It would be interesting if you can interview R Ahron Lopiansky, R Simcha Klein (ahavasolam@gmail.com) author of *בן אליה בעולם הפרנסה* and R Mosh Ginsburg (rabbiginsburg@gmail.com) translator of The Real Me.

Here are some other pointers:

Is kollel for everyone?

Should the yeshiva system embrace working as an option vis-à-vis learning?

Can certain struggles dictate a specific path to pursue?

I'm sure I'll think up more ideas, but for now..

Thank you..

Thank You!

Yisroel Maines

חפץ חיים - ליקוטי אמרים פרק יג

אגב דאתי לידן אודות עישון הסיגארין נדבר קצת אודות זה, הנה כמה רופאים גזרו אומר שכל מי שהוא אדם חלוש*) אסור להרגיל א"ע בזה שמחליש כוחותיו ולפעמים נוגע גם לנפשו והנה דיברתי כמה פעמים עם חלושי כח אודות זה וענו לי שגם הם יודעים ומכירים בעצמם שהעישון קשה להם אך מפני שהורגלו בזה מכבר קשה להם לפרוש מזה ואמרתי להם מי התיר לכם להרגיל עצמכם כ"כ, אמת חז"ל אמרו [ב"ק צ"ב] החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור וכי למי ישלם אם לא לעצמו אבל עכ"פ הלא אמרו שאינו רשאי לחבול בעצמו אחד משום ונשמרתם לנפשותיכם, ועוד, דין הוא דהלא תבל ומלואה של הקדוש ברוך הוא ולכבודו בראנו ונותן לכל אחד בחסדו כפי צרכו לתורתו ולעולמו ואיך ירשה העבד לעשות לעצמו כפי רצונו הלא הוא שייך לאדונו ואם ע"י העישון נגרעו כוחותיו בודאי יתבע לבסוף לדין ע"ז דהלא עשה זה ברצון לבו ולא באונס:

וחוץ מזה כמה כסף עולה לו עישון זה, דהלא האדם שהורגל בזה מוציא לכהפ"ח זהוב א' בכל יום [ולפעמים מתקבץ עם חבורה גדולה ואי אפשר לו להשיב פניהם ריקם ומחלק לכאול"א שעולה לו בדמים הרבה] ובמשך שנה אחת יתקבץ לערך שלש מאות זהובים שאיבד אותם בידיים והפסידם ללא תועלת ומכש"כ במשך שנים אחדות כמה מפסיד עי"ז הן הפסד גופו בבריאותו והן הפסד ממונו הן הפסד מצותיו, וא"כ כאשר יתבונן האדם בנפשו מגודל הרעה שמביא ע"ע עי"ז יתחזק שלא יתרגל עצמו בזה ואם כבר הורגל בזה ימעט בכל יום מעט מעט עד שבהמשך הזמן יפסוק לגמרי ואז יהיה טוב לו בזה ובבא:

שלחן ערוך חושן משפח סי' שע סעיף ב-ג

(ב) המשחקים בקוביא כיצד, אלו משחקים בעצים או בצרורות או בעצמות, ועושים תנאי ביניהם שכל הנוצח את חבירו באותו שחוק יקח כך וכך. וכן המשחקים בבהמה או בחיה או בעופות ועושים תנאי שכל שתנצח בהמתו או תרוץ יותר יקח מחבירו כך וכך, וכל כיוצא בדברים אלו, הכל אסור, וגזל מדבריהם הוא:

(ג) יש מי שאומר שהמשחק בקוביא עם העובד כוכבים אין בו משום גזל, אבל יש בו איסור עוסק בדברים בטלים, שאין ראוי לאדם שיעסוק כל ימיו אלא בדברי חכמה ויישובו של עולם. וחלקו עליו לומר שאינו פסול אלא אם כן אין לו אומנות אחרת: הגה - אבל אם יש לו אומנות אחרת, אפילו משחק עם ישראל אינו פסול (טור). וע"ל סימן ר"ז סעיף י"ג. וכבר פשט המנהג כסברא האחרונה לשחוק בקוביא, ואין פסול אלא מי שאין לו אומנות אלא הוא. ואם שחק עמו באמנה אם חייב לשלם, ע"ל סימן ר"ז סעיף י"ג:

תשובות והנהגות כרך א סימן תקנז

אלה: להכריז איסור על משחק קלפים או "שח - מט" (טשעס)

משחקים אלו נפוצים כאן מאד אבל אין דעתי מסכמת לפרסם בדרשה ברבים דזה אסור, [ועיין בברכי יוסף סי' של"ח ששומר נפשו ירחק מזה], רק לפרש רום מעלת תורתנו הקדושה שבכל תיבה ותיבה מקיימין מ"ע, אבל לאסור שחוק הלא לא יפנו לדברי תורה, אלא לשיחת דברים בטלים, לשון הרע, רכילות וליצנות, שאיסורם חמור יותר ממשחקים, ואם כן לפרסם דאסור נמצאים פורצים הגדר ולא בונים.

ומצאתי באגרת סופרים מכתב מהגה"ק ה"חתם סופר" (סימן ג') כדברינו ממש, ומביא ירושלמי פ"ב דסנהדרין על משנת אין רוכבין על סוסו שראוי להכניס טוב למכחישי השם שהם מכניסים מומו לבתי טריטאות שלהם ומשחקים בהם כדי שלא יהיו משיחים אלו עם אלו ויבואו לידי קטטה ע"ש בפ"מ שמחזיקים טובה לעוסקים בדברים בטלים שמונעים אותם ממחלוקת, ולא אמרין ה"ע"טוהו לרשע וימות דלא משמע לאינשי איסורי בזה, ועוד הקטטה ממילא בא וכו' ע"ש היטב.

ובמדינתנו כאן אף אם נאסור להם לשחוק קלפים או אפילו שח (עיין רש"י כתובות (סא: ד"ה "דמיטללא בגורייתא קיטנייתא ונרדשיר" - "משחקת בכלבים דקים ושחוק שקורין אישקקי"ש") לא יפנו לדברי תורה, וכשמשחקים בכאלו אין פונים לדברי תורה, אבל עכ"פ אין בזה ניבול פה ולשון הרע ומחלוקת, (ע' רמ"א של"ח ס"ה) ולכן מוטב לדרוש בנועם דברי תורה ולא באיסורים שלא יועיל כלל בעו"ה, ולאט ולאט יתבוננו ויכירו ערך הזמן, וכבר אמר הגה"ק ה"חפץ חיים" זצ"ל "העולם אומרים זמן שוה כסף, אבל אני אומר זמן זהו חיים".

שו"ת שלמת חיים אורח חיים סימן רפב

משחק בשבת ובחול כדי להרויח

בשו"ע או"ח (שכ"ב סעיף ו') כתב דמנה גדולה כנגד מנה קטנה, אף בחול אסור משום קוביא, ואילו בסימן של"ח (סעיף ה') מבואר דאסור לשחוק בשבת כדי להרויח, אפילו בתם וחסר משום מקח וממכר, ע"כ, אבל בחול שרי.

תשובה: אינו מבואר שם דבחול שרי, אלא דבשבת אסור משום מקח וממכר, דהוא איסור פשוט יותר מקוביא, דכבר פקפק המג"א בסימן שכ"ב, ונ"מ אם מותר לשחוק בחול עם גוי ובשבת אסור.

ביאור הלכה סימן תרע

ונוהגין לומר זמירות ותשבחות וכו' - עיין בתשובת מהרש"ל סימן פ"ה שכתב שראוי שהשמחה תהא מעורבת

ובלולה בשמחת תורה ואל תבטל מקביעותך עכ"ל ובעו"ה יש אנשים שתחת זמירות ותשבחות שראוי להלל להש"י על הניסים שעשה לנו הם מרבים בשחוק הקרטין והרבה הרעישו הסה"ק ע"ז והשומר נפשו ירחק מזה:

ערוך השולחן אורח חיים סימן תרע סעיף ט

ריבוי הסעודות שמרבין בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה כפורים משום דגזירת המן היתה על הגופים להשמיד להרוג ולאבד לכך צריכין לשמח הגוף אבל גזירות אנטיוכס היתה ביטול תורה ומצות ואף שזה גרוע מגזירת הגוף מ"מ סוף סוף הם גזירות הנפש לכך צריכין לשמח הנפש בהלל ותודה וזמירות ושירות ותשבחות ואין להגוף עניין בזה [ומתורץ קושית הט"ז סק"ג] ומ"מ י"א שיש קצת מצוה להרבות בסעודות חדא דשמחת הנפש תלוי קצת ג"כ בשמחת הגוף כמושג בחוש ועוד לזכר חנוכת המשכן שקבעום למשתה ושמחה וגם י"ל שירות ותשבחות בהסעודות ואז וודאי הוי סעודת מצוה אבל השוחקים בקלפים עונשן רב ובעונותינו הרבים נתפשטה נגע צרעת הזה בבית ישראל אוי לנו שעלתה בימינו כך וכמה מיני עבירות תלויות בזה והוא רחום יכפר עון ומי שביכולתו לבטלה שכרו מרובה מאד:

שו"ת חוות יאיר סימן קכו

ונהירנא כד הוינא טליא נמנו ורבו בעלי תקנות ובראשם א"א הגאון מוהרר"ש זצ"ל לשנות מנהג קדום הנהוג שלא לשחוק כל השנה רק בימי חנוכה והרע בעיני א"א החסיד שיהיו ימי נס הקבועים להודות ולהלל מיוחדים לשחוק וקלות וביקש לאסרם ולקבוע תחתיהם ח' ימי עידם /אידם/ שאין בהם ביטול משא ומתן שבני אדם נשארים בבתייהם ולא עלתה בידו כי לא הסכימו לשנות מנהג. אבל להתיר ולהוסיף ימים על ימים המותרים נ"ל שאין בכח הקהל כ"ש ביד הרב ואף כי נהג כך שם ק"ק שלנו חדש מקרוב בא והוסיף כמה ימים מדעתו באמרו כי גם בק"ק פלוני נוהגים כן ולא ירד בני עמו כי לא נהגו כזה במקומינו והיכא דנהג נהג מעיקרא. עד כאן היתה תשובה ואגב באתי לכתוב דבר הלמד מעניינו כי אחר שנחרב קהילתינו בעוונותינו ושמם עירינו סיון תמ"ט ושאלו בני ק"ק תוב"ב שנתפזרו כבמזרה אם מחויבים בתעניות מנהגי הק"ק ושאר דברי' שנהגו שם [וכן כמה מיני פרישות שנהגו בק"ק כגון שנזהרין מחמאה של גוים וכרוב כבוש ופירות יבשים] אחר שהוא שמם ותל עולם ממלכות צרפת ולאחר יאוש הוא בעיני כל יהודים וערלים שתחזור ותבנה עוד בימינו כי ים המלחמה הולך וסוער ואף אם יבוא שלום וינוחו יושבי הארץ מי יודע אימת תיבנה ותכונן ואימת יחזרו אלי' צאן קדשים לכן עלה על דעת קצתם לומר כל תענית' והנהגות' בטלים ומבוטלים ואף אם תחזור להתישב אחר הייאוש בדור אחר ואפילו בדור הזה אין מצד החיוב לאשר ולקיים מנהגים הקדמונים כי פנים חדשים בא לכאן +/מהגהות ב"ד/ ע' שלטי גבורים פ"ק דע"ז שכ' ואם נעקרו משם אנשי המקום לגמרי ועמד כך כמה שנים בלתי יהודים ואח"כ באו לעמוד שם יהודים ממק"א מסופקני אם עליהם להנהיג כד או לאו. + [אכן במיני פרישות היה גם בהיות הק"ק על תילה המנהג שב"ב ההולכים למקומות אחרים אינם פורשים ומ"מ י"ל דווקא דרך אכסניות וק"ל]. והשבתי להם כי לא כן הוא ואף אם יחידים קצתם מתייאשים בתר ציבור גרירו וחסדי ה' לא תמנו וארז"ל ריש כתובות שמדא עבידא דבטלה וכן עניני מלחמות וגירוי

מלכות שכיח וסופן שלום ומה גם עיר ואם בישראל וק"ק ישן נושן כזו והרי עדיין ס"ת וכלי קודש וכל פנקסי קהל סגורים ומוברחים ועוד כמה ראיות מדעת תורה ודעת נוטה שיש לקצר פה כי כבר כתבנו בטוב טעם לענין מסים ועירוניים סוף דבר אין החרבן רק כגירוש או בריחה מפני הרעש ומפני קול נוגש אפילו כלם. ובכל יום מצפים לתשועת ה' בדרך טבע לכן הוי דעתם לחזור ומוטל עליהם כל קבלת וחומרת בני הק"ק הקודמים כך נלפענ"ד.

שו"ת הריב"ש סימן תלב

תחלת כל דבר, תדעו שהשבעה שנשבע שלא לצחוק, אין לה היתר שיוכל לצחוק מכאן ולהבא בשום פתח ובשום חרטה בעולם, מכמה טעמים. ראשונה שהיא על דעת רבים וקיי"ל (גיטין ל"ו) דעל דעת רבים אין לו הפרה כי אם לדבר מצוה. ודעת ר"ת ז"ל דאף לדבר מצוה אין לו הפרה, אלא כי ההוא מקרי דרדקי, המוזכר במס' מכות (ט"ז): ובשאר מקומות בתלמוד. ואף לדעת אותן מפרשים ז"ל שאומרים על דעת רבים סתם, לאו כלום הוא אא"כ יפרט אותן על דעת פלוני ופלוני. או שיהיה בפני רבים ויאמר על דעתכם הנה זה האיש כבר פרט בשבועתו ג' שהם רבים. כמו שאמרו ימים, שנים, רבים, ג'. והוא מה שהזכיר על דעת המקום יתברך ועל דעת המשביע אותו ועל דעת רבי יהודה בן דהיר. שניה דעל דעת המקום יתברך, לבדו אין לו הפרה. כדאמרין במס' שבועות (כ"ט): גבי שבועה שהשביע משה את ישראל בקבלת התורה על דעת המקום, למה לי, כי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתייהו ואף על פי שדעת התוספות שאין על דעת המקום, חמור, רק באותה שבועה, מפני שהקב"ה צוה בה ואמר למשה שישביעם כן. אבל בעלמא לא חמיר כולי האי ואית ליה הפרה. הנה הרמב"ן והרשב"א ז"ל לא הסכימו לזה. ובכל ענין נראה מדבריהם דעל דעת המקום, אין לו הפרה. ואף לדברי התוספות אפשר לומר דכל לדבר מצוה או למניעת עברה הוי כשבועת התורה שהרי הקדוש ברוך הוא חפץ בשבועה זו. כמו שאמרו בפ"ק דנדרים (ח') מנין שנשבעין לקיים את המצות, שנאמר נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך. ואינו נסכם לעולם בהתרה. ועוד שאף אם לא היתה שבועה זו על דעת המקום יתברך, ולא על דעת רבים, אין מתירין אותה לפי שאין מתירין אלא שבועת הרשות. אבל שבועה שנעשית למנוע מאסור אין מתירין אותה. ושחוק בקוביא, הנה יש בו אסורא דרבנן, כדאיתא בסנהדרין פרק זה בורר (כ"ד:). ואפילו לרב ששת דס"ל התם דליכא אסמכתא בקוביא, מ"מ דבר מכוער ומתועב ומשוקץ הוא. ורבים חללים הפיל ועצומים כל הרוגיו. ומפורש הוא בירושלמי (נדרים פ"ה ה"ד) דמי שנדר שלא לצחוק, אין מתירין אותו. וכן דעת הרמב"ן ז"ל במשפט החרם שלו וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה.

כלי יקר פרשת בא פרק י פסוק ח

מי ומי ההולכים. יש בענין זה ספיקות הן כפל מי ומי כי די באחד, ועוד ההולכים לשון הווה אינו מתישב כי היה לו לומר מי ילך משמע להבא כי ההולכים משמע שהולכים עכשיו והרי עדיין לא הלכו, ועוד שתי פעמים נלך ודאי אחד מהם מיותר כי היה לו לומר בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו נלך. ועוד כי חג ה' לנו והרי למעלה אמר בשם ה' (שמות ה א) ויחוגו לי במדבר משמע שיהיה חג לה' ולא לנו. והבדל זה ידוע כי חג לה' הוא בעבודת ה' יתברך, וחג לנו הוא בשמחת העובדים, כמו שנאמר (דברים טז ח) עצרת לה' וכתוב (במדבר כט לה) עצרת תהיה לכם, וחז"ל

אמרו (פסחים סח ב) דרך פשרה חציו לה' וחציו לכם, וכאן מי החכם ומי יודע פשר דבר. ועוד קשה כי אותה אתם מבקשים לשון הווה והיה לו לומר כי אותה בקשתם לשון עבר, כי עכשיו הם מבקשים יותר מזה שהרי אמרו בנערינו ובזקנינו וגו' הרי שביקשו לעקור את הכל משם, ופירוש של המפרשים כבר נודע, ובמקום תיבת אותה הוה ליה לומר זה אתם מבקשים:

וביאור לכל הספיקות הללו הוא, כי פרעה לא שאל את משה מי שילך אלא גזר אומר שודאי לא ילכו כי אם הזכרים שדרכם לזבוח, ואמר לכו עבדו את ה' אלהיכם ושוטטו נא בכל קצוי עולם ופוק חזי מאי עמא דבר מי ומי שדרכם לילך, לכך אמר כפל מי ומי רצה לומר אם תימינו ואם תשמאלו לראות בכל מקום הנהוג מי שדרכם לילך לזבוח, ובזה מיושב לשון ההולכים שקאי על כל ההולכים בכל העולם ומשם תראו וכן תעשו גם אתם כפי הנהוג. והשיב משה בנערינו ובזקנינו נלך כפי הנראה שלפי פשוטו נלך מיותר לגמרי, רצה לומר שניהם מיותרים שהרי קאי על שאלת מי ומי ההולכים, והיה לו להשיב בנערינו ובזקנינו בבנינו וגו' ויהיה הכל קאי על ההולכים, אלא ודאי שאינו מוסב על ההולכים, ורצה לומר אתה אומר לנו לילך כדרך ההולכים שבכל העולם אבל אנחנו לא כן נעשה אלא בנערינו ובזקנינו נלך. והבדל נלך מן ההולכים כי לא קרב זה אל זה, ואף על פי שבכל ההולכים אין הולכים לזבוח כי אם מי שדרכם לזבוח, מכל מקום אנחנו נלך מכל וכל. ונתן טעם לדבר כי חג ה' לנו, כי בשלמא כל ההולכים שאינן הולכים כי אם לזבוח דין הוא שלא ילכו כי אם מי שדרכן לזבוח, אבל אנחנו זולת העבודה דהיינו חג לה', יש עלינו מצוה אחרת עוד והיא שמחת החג, זה שאמר כי חג ה' לנו, צריך להיות גם לנו, וידוע שאין שמחת האדם שלימה כי אם בזמן שאשתו ובניו וכל קניניו עמו, כי איך ישיר את שיר ה' על אדמת נכר ואשתו ובניו וקניניו נתונים בערבון בעדו, והשרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה. ולכך אמר שתי פעמים נלך לעשות שתי חלוקות בההולכים כי בנערינו ובזקנינו נלך לעבוד, ובנינו ובנותינו ילכו לשם שמחה רצה לומר שנשמח אנחנו עמהם לקיים מצות ה' עלינו ליתן חציו לה' וחציו לנו ולבנינו לשם שמחה:

ספר החינוך פרשת שלח מצוה שפז

שורש מצוה זו נגלה, כי בזה ישמר האדם מחטוא לה' כל ימיו. והמצוה הזאת באמת יסוד גדול בדת, כי המחשבות הרעות אבות הטומאות, והמעשים ילדיהן, ואם ימות האדם טרם יוליד אין זכר לבנים, נמצאת זאת המניעה שורש שכל הטובות יוצאות ממנה. ודע בני ותהא מרגלא בפומך מה שאמרו זכרונם לברכה [אבות פ"ד מ"ה], עברה גוררת עברה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות תאותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות כן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר כמשוך היין אל שותיו, כי הסובאים לא תשבע נפשם לעולם ביין אבל יתאוו אליו תאוה גדולה, ולפי הרגילים נפשם בו תחזק עליהם תאותם, ולו ישתו שם כוס מים יפוג יקוד אש תאות היין ויערב להם. כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקו תמיד כל היום, ויראה כי האלהים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן מט

הנה בדבר עישון סיגריות ודאי מכיון שיש חשש להתחלות מזה מן הראוי להזהר מזה, אבל לומר שאסור מאיסור סכנתא מכיון שדשו בה רבים כבר איתא בגמ' בכה"ג שומר פתאים ה' בשבת דף קכ"ט ובנדה דף ל"א ובפרט שכמה גדולי תורה מדורות שעברו ובדורנו שמעשנין, וממילא אף לאלו שמחמירין לחוש להסכנה ליכא איסור לפנ"ע בהושטת אש וגפרורים למי שמעשן. ידידו מברכו, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן עו

אם יש איסור בעישון סיגריות.

אסרו חג שבועות תשמ"א. מע"כ ידידי הנכבד מאד בן תורה וירא שמים באמת מוהר"ר ד"ר ר' מאיר רוזנער שליט"א.

הנה ליתן כלל להא דאמרו שומר פתאים ה' בשבת (קכ"ט ע"ב) ובנדה (מ"ה ע"א) בשני דברים שאיכא בהם חשש סכנתא ולא זהירי בהו, אף שודאי בסתם חשש סכנתא אסור לסמוך ע"ז אף אם יזדמן כה"ג בדבר שיש בו חשש סכנתא ולא זהירי בהו אינשי, נראה פשוט דבדבר דאיכא הרבה שלא קשה להו לבריאותם כלום כגון הרבה מיני אוכלין שהאינשי נהנין מהם ביותר כבשרא שמנא ודברים חריפים ביותר אבל קשה זה לבריאותן של כמה אינשי, ליכא בזה איסור מלאוכלן מצד חשש סכנה, מאחר דהרוב אינשי לא מסתכנין מזה. ועיין ברמב"ם פ"ד מדעות שנקט שם עניני אוכלין ומשקין הטובים לבריאות הגוף והרעים לבריאות הגוף ולא כתב בלשון איסור לא מדאורייתא ולא מדרבנן שאסרו חכמים, כדכתב בהסרת מכשול שיש בו סכנת נפשות בפ"א מרוצח ה"ד שאסור להניחו ומחוייבין להסירו אפילו שהוא חשש רק לעצמו מעשה דקרא דהשמר לך ושומר נפשו ובלאו דלא תשים דמים, וכשאיכא רק חשש סכנה אסרו מדרבנן ומכין מכת מרדות (שם /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ בה"ה) וחשיב פרטי הדברים ע"ס =עד סוף= הפרק וגם בפ"ב, אלא כתב רק הקדמה מסברא בעלמא בראש הפרק /רמב"ם פ"ד מה' דעות/ הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא שהרי א"א שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק עצמו, והוא משום דעל כל הדברים האלו שפרט אותם לא שייך לאוסרן ממש מאחר דהרוב מהן עניני הנאה הן ולרובא דרובא דאינשי לא מזיק להו כלום ואיכא הרבה מהן שא"א להזהר בהו להרבה אינשי שטרידי בפרנסתן ואיכא הרבה שלא שייך שיזהרו בזה עניים שמרויחין רק מה שמצומצם לכדי חייהם שלכן לא שייך לאסור אלא רק לעורר להעלמא במה שידעו איזה דבר הוא טוב ואיזה דבר הוא רע וליעץ להם כהלשון שנקט הרמב"ם שם /פרק ד' הל' דעות/ בכל הפרק. ולדברים כאלו דמי עישון סיגריות שאלו הרגילין בזה נהנין מזה מאד ומצטערין כשאין להם סיגריות עוד יותר מחסרון מיני אוכלין טובים, ואף יותר מחסרון אוכלין לגמרי לזמן קצר, והקלקול לחלות מזה הוא עכ"פ רק מיעוט קטן וכ"ש להחלות מזה בסרטן (קענסער) ובעוד מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר דאף שמע"כ ראה הרבה חולים שמע"כ שהוא רופא ונמצא בבית החולים ורואה כמעט בכל יום חולים בסרטן הריאה והגרונן וגם באיברים אחרים שנמצאו יותר באלו שמעשנים סיגריות, וכן הוא נמי גם בשאר בתי חולים, מ"מ ודאי כל החולים

הנמצאים בבתי החולים וגם בצירוף אלו שלא באו לבתי החולים הוא מיעוטא לגבי אלו דעלמא שנמצאו בבתייהם שלא נחלו כלל, ובחשש כזה אמרינן שומר פתאים ה'.

אבל ודאי מן הראוי לכל איש ובפרט לבני תורה שלא לעשן מאחר שהוא חשש סכנתא ואין בזה שום תועלת וגם הנאה לאלו שלא הורגלו בזה וממילא ודאי אין להתרגל לזה ולא יניח אדם לבניו הקטנים שיתרגלו בזה אף אם הוא עצמו נתרגל, וגם בלא ענין חשש הסכנה הזה יש לאסור להתרגל בזה דהא ודאי אין להמשיך עצמו לרבו תאוות והנאות, אלא אדרבא מהראוי לכל אדם למעט עצמו מתאוות ותענוגים יתרים.

והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

תולדות יעקב עמוד סט

גו' ה"קרגין" וסגי בזה, הנני חושב כי עישון הפבוק, קשה לנשימה,
ומעבה את מקום הריאות, ולכן יש לפרוש מזה, ולהתחזק בזה,
הדו"ש אי"ש".

שו"ת שבט הלוי חלק י סימן רצה

אשר נשאלתי לחוות דעתי העני' דעת תורה בענין מנהג העישון סיגרים וסגריות וכו' אשר כידוע הם המזיקים הגדולים לבריאות הגוף, הריני לרצונכם בקיצור אמרים .

א. לשון הרמב"ם פי"א מהל' רוצח ושמירת הנפש ה"ה, הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהם ואומר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי, או איני מקפיד על כך מכין אותו מ"מ .

ב. ובכלל הדברים מיני מאכל ושתי' שאסרו חכמים מפני ספק סכנת נפשות שחשבם שם הרמב"ם, ובריטב"א שבועות כ"ז כתב, המאכלים המזיקים הגוף הם בכלל איסור תורה לאכלו משום השמר לך ושמור נפשך מאד .

ג. ובחי' חתם סופר ע"ז ל' אחרי שהעתיק לשון רמב"ם הנ"ל כתב, ומוטל על החכמים להשגיח על זה מקרא דברים י"ט והי' עליך דמים ע"פ ש"ס מו"ק ה', דאם לא השגיחו חכמים על זה וכיו"ב שאז כל הדמים שנשפכו ע"י שלא עשו או שלא הזהירו ע"ז מעלה הכתוב עליהם כאילו הם שפכו ח"ו .

ד. ולענינינו למדנו, דעל חכמי הזמן להריע ולעורר על הסכנה העצומה המונחת בעישון סיגריות וכו' דבר שנתברר בחקירה ודרישה למעלה כל ספק שמאות אלפים מתים טרם זמנם בעישון סיגריות, וכן ידוע מאד שגורם גדול למחלה החמורה בריאות וגם בלב, ועוד הרבה כיוצא בזה, כאשר יוצא מדו"ח הרופאים מכל מדינות העולם .

ה. ע"כ ברור להלכה דאיסור גמור להתחיל בעישון בימי הבחורות וגיל צעיר, ועל ההורים ומורים ומחנכים מוטל חוב גמור ע"פ התורה למנעם מזה .

ו. כל מי שכבר הרגיל עצמו למנהג לא טוב הזה, ישתדל מאד למען עתידו לרדת מזה בהדרגה ואז טוב לו .

ז. חלילה לעשן במקומות ציבורים שגם הריח בעצמו הוא מזיק גמור כאשר נתבאר בחקירה .

ח. היות שכאמור המנהג הרע הזה הוא מזיק עצום, על העתונים מעתה לא לפרסם פרסום מודעות מסחריות עבור המעונינים לכך למען בצע כסף .

ט. לאור הדברים החמורים האמורים למעלה, כל היכול למנוע עצמו שלא לעזור למעשנים, מחויב לעשות כן עפה"ת .

כל השומע לדברינו ישכון שאנן ובוטח ויזכה להאריך ימים בשמרו על נפשו ונפש משפחתו וסביבו עפה"ת - ויזכה להבטחת תוה"ק כל המחלה וגו' לא אשים עליך כי אני ה' רופאך - ולמען ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים.

ע"ז בעה"ח למען טובת עמינו הק' מצפה לרחמי ה'

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן לה

איסור עישון סמים בע"ה. ב' דר"ח אייר תשל"ג. מע"כ מוה"ר ירוחם פראם שליט"א.

הנה בדבר אשר התחילו איזה בחורים מהישיבה לעשן חשיש (מעראוואנא), פשוט שהוא דבר אסור מכמה עיקרי דינים שבתורה חדא שהוא מקלקל ומכלה את הגוף, ואף אם נמצאו אנשים בריאים שלא מזיק להם כל כך אבל מקלקל הוא את הדעת ואינם יכולים להבין דבר לאשורו שזה עוד יותר חמור שלבד שמונע עצמו מלמוד התורה כראוי הוא מניעה גם מתפלה וממצות התורה שעשיה בלא דעת הראוי הוא כלא קיימם. ועוד שהוא גורם תאוה גדולה אשר הוא יותר מתאות אכילה וכדומה הצריכים להאדם לחיותו ויש שלא יוכלו לצמצם ולהעביר תאותם, והוא איסור החמור שנאמר בבן סורר ומורה על תאוה היותר גדולה שיש לו לאכילה אף שהוא לאכילת כשרות, וכ"ש שאסור להביא עצמו לתאוה גדולה עוד יותר ולדבר שליכא שום צורך להאדם בזה שהוא אסור, ואף שלמלקות נימא שאין עונשין מן הדין מ"מ לאיסורא ודאי עובר על לאו זה ואיכא גם הטעם דאיכא בבן סורר ומורה שסופו שילסטם את הבריות כדאיתא בסנהדרין בפ' בן סורר (ס"ח ע"ב). ועוד שהאב והאם של אלו שמעשנין זה מצטערים מאד אשר עוברין על מצות כבוד אב ואם. ועוד איכא איסור העשה דקדושים תהיו כפירוש הרמב"ן בחומש. וגם הם גורמים לאיסורים הרבה אחרים לבד זה, סוף דבר הוא פשוט וברור שהוא מאיסורים חמורים וצריך להשתדל בכל היכולת להעביר טומאה זו מכל בני ישראל ובפרט מאלו שלומדין בישיבות. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

תשובות והנהגות כרך א סימן שטז

אמנם בעיקר הענין של עישון הנה הרופאים הסכימו שעישון גורם לסרטן רח"ל וא"כ היה מקום לאסור העישון לגמרי גם ביום חול מדין תורה דונשמרתם וגו', ועי' ב"ק צא: דדרשינן מקרא איסור להזיק גופו וצריך כפרה ע"ז, ובבית הכנסת שלנו אסרתי לעשן גם בימות החול, ואף שאין בכוחנו למונעם לגמרי מעישון מחשש סכנה ושומר פתאים ד', מ"מ ביום טוב שלדעת המהרש"ל בפ"ק דביצה שאסור לשחוק בכדור שזה לא שמחה הרצויה, וכן לבשל בגיד הנשה אף שמתכוין לאוכלו לדעתו אינו כאוכל נפש, הוא הדין כאן כיון שאין זה שמחה הרצויה מדין תורה, רק נהנה בכך, אינו כאוכל נפש להתיר ביום טוב. רק לדעת התוס' ביצה יא: שלבשל גיד הנשה ביום טוב חשיב צורך קצת כיון שעכ"פ רצונו לאוכלו אף על גב שההנאה באיסור אין בידינו למונעו מזה אף על פי שאין זו השמחה הרצויה אף בחול, ועי' ברמ"א סימן תקי"ח ס"א שנקט כדעת התוס', ובמ"ב שם סק"ט הביא דעת הרש"ל.

והמחמיר ואינו מעשן אף בחול מקיים כראוי המ"ע ונשמרתם מאד לנפשותיכם, ואם אינו מעשן ביום טוב יוצא ידי כל הפוסקים, אבל מי שרגיל לעשן ומעשן גם ביום טוב לדעת התוס' אין בידינו למונעו (אף שלדעתי רבים מגדולי האחרונים שהתירו עשון ביום טוב לא נתכוונו לעישון של היום שלדעת הרופאים הוא מזיק והלא סומכין על הרופאים בכל האיסורים, ולמה כאן כדי לרדוף תאוה לא נסמוך עליהם, וניכנס לחשש אסור דאורייתא וכמ"ש, והדבר הפלא ופלא שבעיניהם רואים הנזק וסכנה ולא נמנעים. (ומעיד אני על ת"ח גדול אחד זצ"ל, שעישן הרבה ונלקה ר"ל בסרטן הריאות, וזמן קצר לפני פטירתו קרא למנין אנשים ואמר להם: "יודע אני שהמחלה שלי ואני מת מפני העישון, וחוששני שידונו אותי בשמים כדין המאבד עצמו לדעת ר"ל, ע"כ מחפש אני איזה תקנה, ואמרתי לנפשי שאני מבקש מכם ליזהר מאד לא לעשן, שזהו איסור חמור שמסכן האדם, ובזה אני מצפה מאחר שאני מזכה בזה רבים שהקב"ה ייקל עלי ענשי", וכיוצא בו הרבה מתים והוכח כמסוכן ולא שמים לב!) ובמק"א ביארתי עוד בזה.